

2

Cyd-destun

Mae ysgolion pob oed yn darparu addysg i ddisgyblion yn y cyfnod sylfaen hyd at gyfnod allweddol 4, ac weithiau maent yn cynnwys chweched dosbarth. Yn Ionawr 2019, roedd 19 o ysgolion pob oed a gynhelir yng Nghymru (Llywodraeth Cymru, 2019m). Mae'r sector yn parhau i dyfu gyda thair ysgol arall wedi agor ym Medi 2019, ac ymgynghoriadau yn mynd rhagddynt mewn gwahanol ranbarthau a allai weld pum ysgol pob oed arall yn cael eu sefydlu. Mae'r sector yn amrywiol iawn o ran nifer y safleoedd ar gyfer pob ysgol, ac ystod niferoedd disgyblion yn y cyfnodau gwahanol.

Eleni, arolygodd Estyn dair ysgol pob oed a gynhelir. Mae'r ysgolion yn amrywio o dros 1,500 o ddisgyblion i 900 o ddisgyblion, bob un ar un safle. Mae pob un o'r ysgolion yn derbyn disgyblion i Flwyddyn 7 o ysgolion cynradd partner eraill. Mae dwy ysgol yn darparu addysg i ddisgyblion o 3 i 19 oed, ac mae un ysgol yn addysgu disgyblion o 3 i 16 oed.

Crynodebau sector: Ysgolion pob oed a gynhelir

Safonau

Ar draws y tair ysgol, mae llawer o ddisgyblion yn gwneud cynnydd cyflym yn eu medrau personol a chymdeithasol, a gwnânt gynnydd sicr yn eu medrau llythrennedd, gwybodaeth a dealltwriaeth yn ystod eu cyfnod yn yr ysgol. Mewn un o'r ysgolion a arolygwyd eleni, mae disgyblion yn gwneud llai o gynnydd yn y cyfnod cynradd ac mae meysydd pwysig i'w gwella. Ym mhob un o'r ysgolion a arolygwyd, mae disgyblion yn y cyfnod uwchradd yn elwa o'r ystod eang o brofiadau dysgu a gwnânt gynnydd da.

Mae perfformiad merched o ran llawer o'r dangosyddion yn cymharu'n ffafriol â pherfformiad merched mewn ysgolion tebyg. Ar ddiwedd cyfnod allweddol 4, mae perfformiad bechgyn yn 2018 yn is yn gyffredinol na'r cyfartaledd ar gyfer bechgyn mewn ysgolion tebyg.

Mewn dwy o'r ysgolion, lle ceir safonau da, mae bron pob disgybl yn gwrando'n astud ac yn gwneud cynnydd da wrth ddatblygu'u medrau llythrennedd yn Gymraeg a Saesneg. Yn ystod eu hamser yn yr ysgol, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu'n ddarllenwyr hyderus yn y ddwy iaith. Gall llawer o ddisgyblion lithr ddarllen a chip ddarllen testunau amrywiol yn llwyddiannus i ddod o hyd i wybodaeth a dadansoddi tystiolaeth. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu medrau ysgrifennu cynnar yn llwyddiannus, ac yng nghyfnod allweddol 3 a chyfnod allweddol 4, mae llawer o ddisgyblion yn ysgrifennu'n estynedig at ystod o ddibenion.

Gwna'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn y cyfnod cynradd gynnydd da yn eu datblygiad mathemategol. Mae llawer o ddisgyblion oed uwchradd yn cymhwyso'u medrau rhifedd yn dda ar draws ystod o bynciau. Yn gyffredinol, mae medrau TGCh y rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu'n dda ar draws yr ysgolion hyn. Mae hyn yn fwy cadarnhaol nag yn yr ysgolion uwchradd a arolygwyd eleni a gallai fod yn sgil cynllunio mwy cydlynus ar gyfer cynnydd a sicrhau parhad ar draws cyfnodau allweddol mewn ysgol pob oed.

Mae llawer o ddisgyblion yn dangos medrau creadigol cryf mewn gwersi, er enghraifft wrth ddylunio a gwneud cynhyrchion mewn technoleg, creu darnau o waith celf o ansawdd uchel neu berfformio fel rhan o grŵp offerynnol.

Lle mae safonau'n ddigonol, nid yw mwyafrif o ddisgyblion yn defnyddio geirfa ddigon cyfoethog i fynegi'u hunain. Nid yw eu medrau darllen wedi'u datblygu'n ddigonol, a dim ond ychydig o ddisgyblion mwy abl sy'n defnyddio eu huwch-fedrau fel rhesymu gyda hyder. Er bod safon ysgrifennu disgyblion yng nghyfnod allweddol 3 a chyfnod allweddol 4 yn briodol, ar draws y cyfnod sylfaen a chyfnod allweddol 2 nid yw'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn defnyddio'u medrau llythrennedd yn ddigon da ar draws y cwricwlwm. Yn ogystal, nid yw medrau TGCh mwyafrif y disgyblion yng nghyfnod allweddol 3 yn adeiladu'n ddigonol ar y sylfaen gadarn a osodwyd yng nghyfnod allweddol 2.

Dros y tair blynedd diwethaf, mae perfformiad disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim wedi amrywio, ond yn gyffredinol, mae ychydig yn is na pherfformiad eu cyfoedion mewn ysgolion tebyg. Mae disgyblion

Crynodebau sector: Ysgolion pob oed a gynhelir

ag anghenion addysgol arbennig yn gwneud cynnydd cryf o leiaf yn erbyn eu targedau erbyn diwedd cyfnod allweddol 4. Mewn un ysgol a arolygwyd, mae llawer o'r disgyblion hyn yn gwneud cynnydd eithriadol.

Lles ac agweddau at ddysgu

Ym mhob un o'r tair ysgol a arolygwyd eleni, mae bron bob disgybl yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol ac maent yn gwybod at bwy i droi gyda'u pryderon. Mae bron bob disgybl yn deall pwysigrwydd ymarfer corff a bwyta'n iach yn glir. Mae llawer o ddisgyblion yn datblygu agweddau cadarnhaol tuag at ymarfer corff rheolaidd ac mae cyfranogiad mewn gweithgareddau corfforol allgyrsiol yn uchel.

Mae agwedd gadarnhaol tuag at eu dysgu gan y rhan fwyaf o ddisgyblion. Gweithiant gyda'i gilydd yn frwdfrydig mewn parau a grwpiau. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymddwyn yn dda mewn dosbarthiadau ac o amgylch yr ysgol. Mewn un ysgol, mae bron bob disgybl yn dangos medrau dysgu annibynnol cryf iawn ac yn cymryd perchnogaeth o'u dysgu eu hunain. Maent yn deall sut maen nhw'n dysgu ac yn llawn cymhelliant i ddysgu. Mae llawer yn dangos lefelau gwydnwch uchel wrth wynebu heriau â'u gwaith, a gallant ddatrys problemau. Un nodwedd gref yw parodrwydd disgyblion i ymgymryd â rolau a chyfrifoldebau arwain, fel bod yn arweinwyr digidol a mentoriaid iaith. Mae eu gwaith yn cyfrannu'n helaeth at fywyd a gwaith yr ysgol ac yn hyrwyddo treftadaeth a diwylliant Cymru yn effeithiol. Mae llawer o ddisgyblion yn cyfrannu at ystod eang o waith elusennol a chymunedol sy'n eu datblygu fel dinasyddion moesegol a goddefgar yn eithriadol o dda.

Addysgu a phrofiadau dysgu

Mewn dwy ysgol a arolygwyd, mae'r perthnasoedd gweithio da rhwng athrawon a disgyblion yn gryfder allweddol. Mae hyn yn aml oherwydd bod gwybodaeth a dealltwriaeth dda gan athrawon o ddisgyblion a'u cefndiroedd, a defnyddiant y wybodaeth hon yn dda, yn enwedig wrth gynllunio. Mae llawer o athrawon yn cynllunio gwersi yn effeithiol, yn darparu lefel addas o her ac yn pennu disgwyliadau uchel. Maent yn rhoi ffocws clir ar ddatblygu medrau disgyblion, yn defnyddio adnoddau perthnasol a diddorol ac yn ennyn diddordeb gwirioneddol y disgyblion. Mae llawer o athrawon yn darparu adborth llafar ac adborth ysgrifenedig defnyddiol sy'n galluogi disgyblion i wella eu gwaith. Mewn un ysgol, nid yw'r addysgu'n ddigon effeithiol. Mae athrawon yn cyfarwyddo dysgu disgyblion yn ormodol, ac nid oes ganddynt ddigwyliadau digon uchel. Yn ogystal, nid yw ychydig o athrawon yn holi'n ddigon effeithiol nac yn sicrhau bod disgyblion yn ymateb i'w cyngor yn ddigon da i wella eu dealltwriaeth neu ansawdd eu gwaith.

Yn gyffredinol, mae'r tair ysgol yn darparu cwricwlwm eang a chytbwys o 3-18 oed. Maent yn darparu ystod eang o brofiadau dysgu i ddisgyblion. Mae un ysgol yn benodol wedi mabwysiadu ymagwedd arloesol ac arbrofol at baratoi ar gyfer y cwricwlwm newydd. Er mai megis dechrau cael ei datblygu y mae'r ymagwedd hon, mae disgyblion yn elwa o brofiadau ysgogol i ddatblygu'u medrau creadigol a'u medrau meddwl.

Crynodebau sector: Ysgolion pob oed a gynhelir

Mae pob un o'r tair ysgol a arolygwyd yn cynllunio'n bwrpasol i ddatblygu medrau disgyblion ar draws y cwricwlwm. Un nodwedd benodol o'r ymagwedd hon yw athrawon yn cydgyllunio o fewn meysydd dysgu. Nid yw'r cynllunio ar gyfer datblygu medrau TGCh disgyblion ar draws yr ysgol yn ddigon cynhwysfawr, ac o ganlyniad, nid yw disgyblion yn y cyfnod uwchradd yn adeiladu'n ddigon da ar y sylfeini cadarn a osodwyd yn y cyfnod cynradd.

Gofal, cymorth ac arweiniad

Mae gofal, cymorth ac arweiniad yn nodwedd gref yn yr holl ysgolion a arolygwyd. Gofynnwyd i'r tair ysgol gyflwyno astudiaeth achos ynglŷn â'r modd y mae eu darpariaeth wedi effeithio'n gadarnhaol ar les disgyblion a'u hagweddau at ddysgu. Mae pob un o'r tair ysgol yn gynhwysol gydag ethos gofalgarg, gan roi blaenoriaeth uchel i les pob disgybl.

Mae systemau cadarn a chynhwysfawr gan bob un o'r ysgolion i olrhain cynnydd academiaidd, presenoldeb a lles. Mae arweinwyr yn defnyddio gwybodaeth olrhain yn dda i wneud penderfyniadau gwybodus am sut i gynorthwyo disgyblion sy'n cael anawsterau neu'r rhai sy'n tangyflawni. Ceir trefniadau cadarn ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol. Mae ysgolion yn teilwra ymyriadau'n ofalus ac yn sensitif i fynd i'r afael ag anghenion disgyblion unigol. Maent yn monitro effaith yr ymyriadau'n ofalus ac yn addasu'r ddarpariaeth yn ôl y gofyn. Drwy hyfforddi staff, gwaith gydag asiantaethau allanol a rhieni, mae'r ysgolion yn sicrhau bod disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol yn gwneud cynnydd cryf yn ystod eu cyfnod yn yr ysgol.

Mae cymorth i ddisgyblion ag anghenion emosiynol, iechyd a chymdeithasol yn gryfder arbennig ym mhob ysgol. Mewn dwy o'r ysgolion, mae'r cymorth yn eithriadol. Un nodwedd gref yn yr ysgolion hyn yw'r cymorth cofleidiol i ddisgyblion a'u teuluoedd sy'n wynebu heriau. Mae timau bugeiliol yn gweithio'n effeithiol gydag asiantaethau allanol i sicrhau bod cymorth yn benodol ac yn diwallu anghenion yr unigolyn yn dda. Mae adnabod disgyblion sydd mewn perygl o dangyflawni yn gynnar yn helpu ysgolion i ddarparu darpariaeth gynnar ac effeithiol er mwyn sicrhau bod disgyblion yn hapus i fod yn yr ysgol a'u bod yn cael pob cyfle i lwyddo. O ganlyniad, mae disgyblion yn ymfalchïo'n fawr yn eu hysgol. Mae'r ysgolion yn darparu ystod eang o gyfleoedd i ddisgyblion gyfranogi mewn digwyddiadau diwylliannol, prosiectau'r celfyddydau creadigol a gweithgareddau yn eu cymuned leol. Mae rhaglenni addysg bersonol a chymdeithasol yn datblygu agweddau ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion yn llwyddiannus. Mae'r ysgolion yn darparu llawer o gyfleoedd i'r ysgolion fynegi'u barn, ac mae arweinwyr yn ystyried eu barnau'n effeithiol er mwyn llywio newidiadau i'r cwricwlwm a bywyd ysgol.

Arweinyddiaeth a rheolaeth

Mae arweinyddiaeth a rheolaeth yn dda ym mhob un o'r tair ysgol a arolygwyd eleni. Mae arweinwyr wedi sicrhau sylfeini cadarn ar gyfer ysgol pob oed yn eu camau datblygu cynnar. Mae lles a gofal, cymorth ac arweiniad wedi bod yn flaenoriaethau iddynt wrth gyfuno ysgolion sy'n gwasanaethu cymunedau gwahanol.

Ysgol Bae Baglan

Mae sicrhau lefel y gofal, y cymorth a'r arweiniad yn nodwedd gref yn Ysgol Bae Baglan. Mae'r ysgol yn sylweddoli nad yw pob disgybl yn gweithio yn yr un ffordd ac mae wedi creu rhwydwaith cymorth disgyblion.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Ysgol Bro Teifi

Creodd Ysgol Bro Teifi system i nodi anghenion eu disgyblion fel y gallent gynnig darpariaeth barhaus ar eu cyfer. Mae'r system yn helpu olrhain cynnydd, ymddygiad, presenoldeb a lles.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Ysgol Bro Morgannwg

Mae gan ddisgyblion a staff yn Ysgol Gymraeg Bro Morgannwg ymdeimlad cryf o falchder yn eu cymuned Gymraeg. Mae staff yn annog defnydd o'r Gymraeg ar draws yr ysgol. Mae 'Pwyllgor Cymreictod' yn hyrwyddo defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Crynodebau sector: Ysgolion pob oed a gynhelir

Yn y tair ysgol, mae arweinwyr wedi bod yn llwyddiannus o ran sefydlu gweledigaeth glir ar gyfer eu hysgol a chyfleu hyn yn effeithiol gyda staff, rhieni a rhanddeiliaid. Mae llinellau atebolrwydd yn glir ac mae arweinwyr yn gweithio'n dda â'i gilydd ar draws pob un o'r cyfnodau. Mae arweinyddiaeth gadarn wedi dylanwadu'n gadarnhaol ar agweddau pwysig ar waith yr ysgol, ac yn arbennig presenoldeb, lles, ansawdd addysgu a chynllunio'r cwricwlwm. Mae llywodraethwyr yn frwdfrydig ac yn ymroddedig. Mae ganddynt ymwybyddiaeth gadarn o'u cyfrifoldebau ac maent yn darparu cymorth a her effeithiol.

Yn gyffredinol, mae gan arweinwyr ddealltwriaeth gadarn o'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella yn eu hysgol. Mae arweinwyr ar bob lefel yn dadansoddi data'n dda ac yn defnyddio tystiolaeth uniongyrchol arall, fel arsylwadau o wersi a chraffu ar waith disgyblion, i gynllunio ar gyfer gwelliant. Ar adegau, mae ffocws hunanwerthuso a chynllunio gwelliant wedi troi'n ormodol tuag at gyfnod allweddol 3 a chyfnod allweddol 4 yn hytrach nag ar draws yr ysgol gyfan. O ganlyniad, nid oes dealltwriaeth ddigon cadarn gan arweinwyr bob amser o'r diffygion yn y cyfnod cynradd, ac nid ydynt ychwaith yn nodi'n ddigon clir lle mae arfer dda yn bodoli y gellid ei rhannu ar draws yr ysgol.

Mae pob un o'r tair ysgol wedi creu ethos a diwylliant cryf o ddysgu proffesiynol parhaus. Darparant gyfleoedd cyfoethog i staff i ehangu a mireinio eu gwybodaeth broffesiynol, a gweithiant yn dda gydag ysgolion a darparwyr eraill i ehangu darpariaeth ar gyfer dysgu proffesiynol staff.

Mae arweinwyr yn rheoli adnoddau eu hysgol yn dda. Mae diffyg yn eu cyllideb gan ddwy o'r tair ysgol, ac mae cynllun wedi'i gytuno gan yr awdurdod lleol i ddileu'r diffyg o fewn y ddwy flynedd nesaf. Gwneir defnydd da o gyllid grant gan y tair ysgol, gan gynnwys y grant datblygu disgyblion, i gynorthwyo disgyblion. Mae hyn wedi cael effaith gadarnhaol ar gynnydd, presenoldeb a lles disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a grwpiau eraill sy'n agored i niwed. Mae pob un o'r ysgolion yn elwa o adeiladau pwrpasol newydd sy'n darparu lle ysgogol i ddisgyblion ddysgu.

Gweithgarwch dilynol

Ni chafodd yr un o'r ysgolion pob oed a arolygwyd eleni eu rhoi mewn categori gweithgarwch dilynol. Ym mhob ysgol a arolygwyd, nodwyd meysydd o arfer dda a gofynnwyd i'r ysgolion ddarparu astudiaeth achos. Roedd pob astudiaeth achos yn ymwneud â lles disgyblion a'r gofal, cymorth ac arweiniad a ddarparwyd. Mae un ysgol pob oed yn parhau i gael ei hadolygu gan Estyn ac mae angen gwelliant sylweddol o hyd ar un ysgol pob oed a gafodd ei monitro eleni.

